Rozwój mowy dziecka

1. METRYCZKA

Rok akademicki	2026/27
Wydział	Wydział Lekarsko-Stomatologiczny
Kierunek studiów	logopedia ogólna i kliniczna
Dyscyplina wiodąca	nauki medyczne
Profil studiów	ogólnoakademicki
Poziom kształcenia	I stopnia
Forma studiów	stacjonarne
Typ modułu/przedmiotu	obowiązkowy
Forma weryfikacji efektów uczenia się	egzamin
Jednostka prowadząca /jednostki prowadzące	Zakład Logopedii i Emisji Głosu Centrum Logopedyczne IPS UW 02-927 Warszawa, ul. Karowa 20
Kierownik jednostki/kierownicy jednostek	dr hab. Natalia Siudzińska, prof. UW
Koordynator przedmiotu	dr hab. Marzena Stępień, prof. UW marzena.stepien@uw.edu.pl dr Kamila Potocka, k.potocka@uw.edu.pl dr Alicja Karsznia-Sobczak a.karszniaso@uw.edu.pl mgr Marta Szelenbaum m.szelenbaum3@uw.edu.pl
Osoba odpowiedzialna za sylabus	dr hab. Marzena Stępień, prof. UW marzena.stepien@uw.edu.pl
Prowadzący zajęcia	dr hab. Marzena Stępień (wykład) mgr Marta Szelenbaum (ćwiczenia)

2. INFORMACJE PODSTAWOWE

Rok i semestr studiów	II rok, semestr III	**Liczba punktów ECTS**	3.00

FORMA PROWADZENIA ZAJĘĆ **Godziny kontaktowe z nauczycielem akademickim**	**Liczba godzin**	**Kalkulacja punktów ECTS**
wykład (W)	15	0,5
seminarium (S)		

ćwiczenia (C)	15	0,5
e-learning (e-L)		
zajęcia praktyczne (ZP)		
praktyka zawodowa (PZ)		
Samodzielna praca studenta		
Przygotowanie do zajęć i zaliczeń	45	2

3. CELE KSZTAŁCENIA

C1	Celem wykładu jest zapoznanie studentów z podstawami teoretycznymi oraz wybranymi kierunkami badań nad mową dziecka.
C2	Celem wykładu jest zapoznanie studentów z: 1) kierunkami i teoriami badań nad akwizycją języka i rozwojem mowy dziecka w związku z jego rozwojem psychosomatycznym oraz społecznym, 2) podstawowymi pojęciami i terminologią stosowaną w obszarze dziedziny badań, 3) stanem badań nad mową dzieci polskich. Przedmiotem ćwiczeń jest usystematyzowany opis akwizycji systemu językowego w pierwszych trzech latach życia dziecka oraz opis rozwoju zachowań komunikacyjnych dziecka od urodzenia do ukończenia przez dziecko 12 lat.
C3	Ćwiczenia, które są prowadzone z podziałem na grupy, skupiają się na opisach procesów akwizycji systemu językowego dziecka w pierwszych latach jego życia. procesach rozwoju komunikacji oraz opisie normy rozwojowej w zakresie mowy.

4. EFEKTY UCZENIA SIĘ

Numer efektu uczenia się	Efekty w zakresie
Wiedzy – Absolwent zna i rozumie:	
W1	zna podstawową terminologię w zakresie treści przedmiotu;
W2	zna wybrane teorie dotyczące rozwoju zachowań komunikacyjnojęzykowych u małych dzieci;
W3	ma wiedzę na temat ogólnego rozwoju psychofizycznego dziecka w różnych okresach jego życia oraz podłoża neuropsychicznego i społecznego rozwoju myślenia i mowy dziecka;
W4	ma wiedzę pozwalającą opisywać i oceniać konkretne zachowania komunikacyjnojęzykowe dziecka.
Umiejętności – Absolwent potrafi:	
U1	umie definiować wybrane pojęcia i objaśniać podstawowe terminy związane z przedmiotem wykładu i ćwiczeń;
U2	potrafi dostrzegać związki pomiędzy rozwojem psychofizycznym i społecznym dziecka a rozwojem jego mowy;
U3	potrafi wskazywać, interpretować i opisywać różne właściwości zachowań komunikacyjnojęzykowych dziecka z perspektywy określonych właściwości sytuacji mówienia;
U4	umie opisywać rozwój mowy dziecka w normie rozwojowej.
Kompetencji społecznych – Absolwent jest gotów do:	
K1	ma świadomość swojej wiedzy i umiejętności w zakresie treści przedmiotowych, rozumie potrzebę ich uzupełniania i doskonalenia i potrafi to robić, dokonuje samooceny własnych umiejętności i kompetencji;
K2	jest gotów/gotowa do podejmowania działań promujących wiedzę, postawy i zachowania sprzyjające prawidłowemu rozwojowi mowy u dzieci i młodzieży;
K3	jest świadom/-a zależności między wychowawczo-opiekuńczymi zachowaniami dorosłych-opiekunów dziecka a rozwojem komunikacyjnojęzykowym dziecka.

5. ZAJĘCIA

Forma zajęć	Treści programowe	Efekty uczenia się
Wykład	Pojęcie mowy i kompetencji językowej oraz komunikacyjnej, biologiczne, społeczne i psychiczne uwarunkowania rozwoju mowy	W1-W4, U1-U4, K1-K3
	Pojęcie normy (w tym normy rozwojowej) i wybrane teorie rozwoju językowego	
	Jak rozwija się mowa dziecka? Stadia rozwoju mowy - wybrane periodyzacje	
	Rozwój semantyczny - wybrane teorie, kolejność przyswajania słownictwa	
	Rozwój świadomości językowej i metajęzykowej	
	Wybrane narzędzia i skale do oceny poziomu rozwoju mowy: Zintegrowana Skala Rozwoju, Kwestionariusz Szkolnej Oceny Funkcjonalnej, Screening Rozwoju Małego Dziecka (SRMD), VB-MAPP (Verbal Behavior Milestones Assessment and Placement Program)	
Ćwiczenia	Komunikacja dziecka ze swoim otoczeniem w 1. roku życia	W1-W4, U1-U4, K1-K3
	Rozwój słownika dziecka	
	Rozwój systemu fonologicznego w ontogenezie	
	Rozwój składni i fleksji w ontogenezie	
	Rozwój słowotwórstwa	
	Rozwój sprawności komunikacyjnych dziecka: systemowej, społecznej, sytuacyjnej i pragmatycznej	
	Rozwój konwersacji i narracji dziecka	

6. LITERATURA

Obowiązkowa

- Bokus B., 1991, Tworzenie opowiadań przez dzieci. O linii i polu narracji, Warszawa.

- Boniecka B., 2010, O sposobach wyrażenia intencji przez dzieci w wieku przedszkolnym w określonych sytuacjach komunikacyjnych, [w:] Tejże, Dziecięce wyobrażenie świata. Zbiór studiów, Lublin, s. 9-21.

- Borowiec H., 2014, Dziecięce rozumienie świata (studium lingwistyczne), Lublin (zwłaszcza rozdział IV).

- Dołęga Z., 2003, Promowanie rozwoju mowy w okresie dzieciństwa - prawidłowości rozwoju, diagnozowanie i profilaktyka, Katowice.

- Kaczmarek L., 1966 (i kolejne wydania), Nasze dziecko uczy się mowy, Lublin.

- Kielar-Turska, M., 2012, Rozwój sprawności językowych i komunikacyjnych, [w:] Czaplewska, E., Milewski S. (red.), Diagnoza logopedyczna, Sopot, s. 15-63.

- Łobacz P., 1996, Polska fonologia dziecięca, Warszawa.

- Maciejewska A., 2022, Sprawność leksykalno-semantyczna w rozwoju mowy [w:] Domagała, Mirecka, Logopedia przedszkolna i wczesnoszkolna, t. 1., Gdańsk, 141-184.

- Muzyka-Furtak, E., 2022, Rozwój sprawności słowotwórczych, [w:] Domagała A., Mirecka U. (red.), Logopedia przedszkolna i wczesnoszkolna, t. 1, Gdańsk, 188-211.

- Porayski-Pomsta J., 2022, O rozwoju mowy dziecka. Dwa studia, Warszawa.

- Porayski-Pomsta J., 2023 , Nasze dziecko mówi, Gdańsk.

- Przetacznik-Gierowska M., 1994, Od słowa do dyskursu. Studia nad mową dziecka, Warszawa.

- Przybyla O., Kasica-Bańkowska K., 2016, Wychowanie słuchowe małego dziecka, [w:] Kaczorowska-Bray K., Milewski S. (red.), Wczesna interwencja logopedyczna, Gdańsk, s. 546-570.

- Siebert B., Kamińska B., 2016, Wczesne uwarunkowania rozwoju twarzoczaszki i narządu żucia, [w:] Kaczorowska-Bray K., Milewski S. (red.), Wczesna interwencja logopedyczna, Gdańsk, s. 118-138.

- Waryszak M., 2022, Rozwój sprawności artykulacyjnych, [w:] Domagała A., Mirecka U. (red.), Logopedia przedszkolna i wczesnoszkolna, t. 1, Gdańsk, s. 26-47.

- Zarębina M., 1965, Kształtowanie się systemu językowego dziecka, Wrocław.

- Zarębina M., 1980, Język polski w rozwoju jednostki. Analiza tekstów dzieci do wieku szkolnego. Rozwój semantyczny języka dziecka, Kraków.

Uzupełniająca

DO WYBORU:
- Chmura-Klekotowa M., 1971, Neologizmy słowotwórcze w mowie dzieci, "Prace Filologiczne" R. XX, s. 99-235.
- Geppertowa L., 1968, Rozwój rozumienia i posługiwania się przez dzieci pojęciami stosunków określanymi przez przyimki i przysłówki, [w:] Szuman S. (red.), O rozwoju języka i myślenia dziecka,, Warszawa, s. 149-382.
- Kielar-Turska M., 1989, Mowa dziecka. Słowo i tekst, Kraków.
- Lasota A., 2019, Od komunikacji niewerbalnej do werbalnej, [w:] Kielar-Turska M., Milewski S., Język w biegu życia, Gdańska, s. 140-170.
- Piaget J., 1992, Mowa i myślenie u dziecka, Warszawa.
- Porayski-Pomsta J., 1994, Umiejętności komunikacyjne dzieci w wieku przedszkolnym. Studium psycholingwistyczne, Wyd. UW, Warszawa.
- Slobin D. I., 2003, Od "myśli i języka" do "myślenia dla mówienia", [w:] Dąbrowska E., (red.), Akwizycja języka w świetle językoznawstwa kognitywnego, Universitas, Kraków, s. 361-402.
- Smoczyński P., 1955, Przyswajanie przez dziecko podstaw systemu językowego, Łódź.
- Zgółkowa H., 2016 i wyd. następne, Słownictwo dzieci w wieku przedszkolnym w latach 2010-2015, Poznań.

Dodatkowa literatura
będzie również podawana
podczas zajęć.

7. SPOSOBY WERYFIKACJI EFEKTÓW UCZENIA SIĘ

Symbol przedmiotowego efektu uczenia się	Sposoby weryfikacji efektu uczenia się	Kryterium zaliczenia
	Obecność na wykładach, systematyczny i aktywny udział w ćwiczeniach	bieżące przygotowanie do zajęć
W1, W2, W3, W4, U1, U2, U3, K1, K2	Praca semestralna: „Analiza językowa samodzielnie zarejestrowanej próbki mowy dziecka w wieku przedszkolnym” (wg szczegółowej instrukcji podanej na pierwszych ćwiczeniach oraz udostępnionej na platformie e-learningowej).	
W1, W2, W3, W4, U1, U2, U3, K1, K2	Egzamin pisemny	próg zaliczenia 60%+1p.

8. INFORMACJE DODATKOWE

*(tu należy zamieścić informacje istotne z punktu widzenia nauczyciela niezawarte w pozostałej części sylabusa, **w szczególności w oparciu o regulacje wynikające z § 26 ust. 1 i 2, § 27 ust. 3 oraz § 28 ust. 1 Regulaminu Studiów wskazanie liczby terminów zaliczeń przedmiotu, w tym zaliczeń dopuszczających do egzaminu**, oraz np. czy przedmiot jest powiązany z badaniami naukowymi, szczegółowy opis egzaminu, informacje o kole naukowym)*

Obecność jest obowiązkowa (dopuszczalna jedna nieobecność na ćwiczeniach oraz jedna na wykładzie). Powyżej tej liczby (z wyłączeniem przypadków bezzwłocznie udokumentowanych, np. zwolnieniem lekarskim) – nie ma możliwości zaliczenia zajęć. Usprawiedliwione nadprogramowe nieobecności muszą zostać odrobione w sposób wskazany przez osobę prowadzącą zajęcia.

Wykład (15h) odbywa się w I połowie semestru, a ćwiczenia (15h, we wszystkich grupach) w II połowie.
Szczegółowy schemat pracy semestralnej wraz z instrukcją wykonania zostaną omówione przez prowadzącą na pierwszych ćwiczeniach; instruktaż udostępniony zostanie także na platformie e-learningowej.
Ocena końcowa jest wypadkową oceny za pracę semestralną oraz oceny z egzaminu, warunkiem dopuszczenia do egzaminu jest spełnienie kryterium obecności i aktywnego udziału w zajęciach, a także złożenie pracy semestralnej i uzyskanie za nią pozytywnej oceny. Egzamin obejmuje zarówno treści omawiane na wykładzie, jak i na ćwiczeniach.

Podczas przygotowywania pracy semestralnej student może skorzystać z narzędzi sztucznej inteligencji pod następującymi warunkami:
1) precyzyjne określenie we wstępie do pracy, które narzędzia zostały wykorzystane oraz w jakim celu,

2) jasne określenie zasad, na jakich narzędzia te zostały wykorzystane - polityka prywatności, ochrona danych osobowych wraz z informacją, że dane te nie zostaną wykorzystane do dalszego trenowania modeli AI.
Jeśli chodzi o przygotowanie pracy, to zabronione jest wykorzystywanie modeli AI do pisania pracy, dozwolone - wykorzystanie w celu korekty językowej.
Prace są sprawdzane pod kątem niedozwolonego wykorzystania AI oraz naruszeń praw autorskich za pomocą systemów antyplagiatowych, dopuszczonych do użycia na Uniwersytecie Warszawskim.

Prawa majątkowe, w tym autorskie, do sylabusa przysługują WUM. Sylabus może być wykorzystywany dla celów związanych z kształceniem na studiach odbywanych w WUM. Korzystanie z sylabusa w innych celach wymaga zgody WUM.